

Skabt til vækst -15 vinkler på Danmarks Økonomiske Fremtid. Af Thomas Bernt Henriksen (red.). Børsens forlag, København 2006. 179 s. ISBN 87-7664-177-5. Kr. 249,-.
Anmeldt af Carl-Johan Dalgaard, Lektor ved Økonomisk Institut, Københavns Universitet.

Hvad giver man manden der har alt på hans 60 års dag? Internettet bugner med ideer. Min afsøgning ledte til forslag så som et årsabonnement på *Euroman*, et barbersæt (?), samt en dag i selskab med en oppustelig hoppeborg. Til alt held valgte medarbejderne på *Børsens Nyhedsmagasin* i stedet at udgive en bog, da chefredaktøren skulle fejres. Der er nu ikke tale om en hvilken som helst bog, men derimod en samling af debatindlæg, og et interview med to erhvervsledere, om nye veje til økonomisk vækst. Bidragsyderne tæller alt fra fag-økonomiske notabiliteter i ind – og udland, over journalister til skønlitterære forfattere.

Siden forordet til det festlige skrift kundgør, at bogen ikke nødvendigvis skal læses fra begyndelse til slutning, tog jeg udfordringen op, og begyndte at læse den bagfra. Et uoriginalt valg måske, men sådan blev det altså. Desuden kom jeg ikke til at fortryde den tilgang, for Per Helge Sørensens indlæg ”En truet art”, forfattet i bedste ”Gonzo-journalistiske” stil, er svært underholdende. Det handler om en journalist der har fået til opgave at forsyne kommunikationsafdelingen i en større dansk virksomhed med et portræt af koncernens stolte stifter: Jørgensen. Via dialogen mellem journalisten og kommunikationsmedarbejderne bliver det klart, at Jørgensens karrierevej udviser urent trav, set i relation til virksomhedens nuværende ”værdiprogram”. Det satser nemlig på efteruddannelse og fællesskab, hvilket ikke rimer afsindig godt med Jørgensens selvrappede holdninger. Stifteren er ej heller begejstret for ideen om, at virksomhedens ”forandringsværdier” skal formidles via et brætspil, der ifølge Jørgensen minder om Ludo, selvom kommunikationsmedarbejderen bedyrer det snarere ligner Matador. Specielt er Jørgensen ikke god til at vente med at spille ”forandringskortene” til han er landet på et ”forandringsfelt”. Med hans egne ord, så venter kineserne (sgu) altså ikke 4 omgange med at spille forandringskortet. Det er lystigt, men pointen er alvorlig nok.

Fokus på de personlige egenskaber der er at finde hos individet der søsætter virksomheder og fremmer beskæftigelsen via privat initiativ bliver ofte glemt i den økonomiske - politiske debat. Måske fordi opfattelsen er den, at disse egenskaber er medfødte karakteristika der næppe kan påvirkes af beslutninger ovenfra. Men det er nok en tilsnigelse, for vi vælger selv om vi vil nære og tilskynde sådanne personlige egenskaber; i skolesystemet og derefter. Hvis man problematiserer adfærd forbundet med foretagsomhed, er det så en god ide? Måske ikke, og det er pointen i Sørensen's indlæg. Selvom det næppe har inspireret forfatteren, er der faktisk en økonomisk litteratur der netop peger på, at sociale værdinormer er vigtige når den enkelte træffer sine valg om beskæftigelse og uddannelse (se fx Ferstman, Murphy og Weiss, 1996). Afhængig af den samfundsvedtagne "sociale afkastprofil" kan fordelingen af individer på uddannelse (og erhverv) ende med at være uhensigtsmæssig, ud fra en vækstmålsætning. Er det den samme form for problemstilling vi står med, når kreativiteten prises i det offentlige rum, og søges tilskyndet i skolesystemet, alt imens den synes at blive (dis)associeret med specifikke fag? I dag er det velsagtens sådan, at de fleste danskere forbinder "kreativitet" med fingermaling, men ikke med ingeniørkunst. Hvor kommer den opfattelse fra? Er den heldig? Spiller det en rolle i forhold til unges valg af uddannelse?

Længere fremme i bogen finder man Suzanne Brøggers indlæg ("Smertegrænse"). Det er heller ikke kedeligt, for undervejs møder vi Niels Bohr, Dalai Lama, Kafka, Gandhi, Platon, og en husengel. Til sidst bliver de enige om, at (p. 140): "*[...] intelligens er et relationelt fænomen, transhumant. Individuelle intelligencetest er derfor helt artificielle, vi er som individer sat i en fælles virkelighed, og det er i den, vi skal virke. Det er på den fælles ultimative virkelighed, vores individuelle begavelse skal testes*". Spændende – men gad vide om Jørgensen også er enig?

På dette sted følte jeg trang til at spille et forandringskort; så jeg sprang frem til indlæggen af Jørgen Elmeskov ("Vækst og økonomisk politik) og Niels Thygesen ("Bedre rammer

for økonomisk vækst – hvordan?”). Jeg skal ikke afsløre for meget af plottene. Men lad mig slå fast, at hvis man går og pønser på et politisk udspil der sigter på at stimulere væksten, men har bivirkninger som inflation, voksende budgetunderskud og reduceret indenlandsk produktmarkeds konkurrence, da skal man ikke regne med støtte fra Elmeskov og Thygesen. I det hele kan man sige, at hvis man er lidt nysgerrig efter at vide hvad OECD går og mener om sammenhængen mellem politik og økonomisk vækst, er indlæggene meget informative.

Således informeret zappede jeg videre til et interview med Charlotte Sahl-Madsen (Administrerende direktør for Danfoss Universe) og Henning Dyremose (som formodentlig ikke kræver yderligere præsentation). Heraf kan man læse, at hvis alle virksomheder med mellem nul og 50 medarbejdere udnytter deres eksportpotentiale, vil forretningen A/S Danmark modtage en mereksport på 200 milliarder. Det er i al fald hvad en undersøgelse angiveligt viser, som Dyremose har været med til at få foretaget af Syddansk Universitet. Det lyder som en sag der kunne være af interesse for en bredere kreds. Desuden fremgår det af interviewet, at der er stort potentiale i oplevelsesøkonomien, at vi bør få mere ud af folkeskolen, at skatten bør sænkes for at holde den bedste arbejdskraft indenfor landets grænser (eller incitere den til at komme tilbage efter endt udlandsophold), samt at Dyremoses skjorte nu til dags er forsynet med ægte perler i stedet for knapper. Nogen lever altså op til sit potentiale.

Andre interessante indlæg i bogen er de af Torben M. Andersen (”Forskning for fremtiden”), samt af Jakob Roland Munch og Jan Rose Skaksen (”Er uddannelse en forudsætning for velstand og vækst i en globaliseret verden?”).

Andersen retter fokus på en række konkrete problemstillinger i relation til forskningspolitikken. En meget aktuel diskussion vedrører fusionsplanerne af danske universiteter, som undertiden forsvares med ønsket om at skabe ”kritisk masse” i forskningsmiljøerne. Men opnås dette ved en geografisk mere tynd spredning af individuelle institutter? Et andet spørgsmål der

rejses i indlægget vedrører det politiske ønske om en øget ekstern formidlingsindsats af universitetsforskere (f.eks. via avisklummer o. lign.). Er det hensigtsmæssig at (alle) forskere skal bruge dele af deres tid på denne form for indsats, i stedet for på forskning og undervisning? Hvor generelt gælder valgsproget: ”hvis det ikke kan forklares [til den brede befolkning], kan det ikke forsvares”?

Munch og Skaksen fremlægger evidens der tyder på, at virksomheder der benytter uddannet arbejdskraft er mere produktive (for så vidt som det afspejler sig i lønniveauet) og er mere rettede mod eksport. Det er interessante korrelationer, der tyder på at globaliseringen leder til øget efterspørgsel efter uddannet arbejdskraft. Dog ikke nødvendigvis alle former for uddannelse. For eksempel er der noget der tyder på, at kandidater med en humanistisk uddannelse klarer sig mindre godt på arbejdsmarkedet end fx naturvidenskabelige kandidater. Det lavere økonomiske afkast på en humanistisk uddannelse rejser naturlig nok spørgsmålet om hvorfor alle unge ikke søger ind på samfundsvidenskabelige, eller naturvidenskabelige, uddannelser? (Der er jo plads nok.) Til den ende fremfører Munch og Skaksen den hypotese, at uddannelse ikke alene er en investering. Uddannelse skal måske også anses for at være et forbrugsobjekt. Forbrugsværdien af en uddannelse vil så afhænge af hvor ”sjov og spændende” indlæringsprocessen forekommer at være. Argumentet er således, at der tænkeligt er en større ”forbrugsværdi” i humanistiske fag, end i samfunds - eller naturvidenskabelige fag, hvilket dermed kompenserer for et lavere økonomisk afkast. Det er en interessant hypotese. Men gad vide om en Holger Bech ville anse det for at være en sand forbrugsfest at blive uddannet som Cand. Mag. i dansk med sidefag i religion?

Springfyldt med energi ovenpå disse indlæg, vendte jeg mig mod ”Kulturalisme versus Oplysning”, forfattet af Frederik Stjernfeldt. Gennem min optik var det at følge tråden i indlægget næsten lige så udfordrerne som at afkode det melodiske underliggende tema i et stykke fusionsjazz. Men Stjernfeldt er altså ikke overdrevet begejstret for hvad han kalder

”Kulturalismen”, hvis værdigrundlag anses forankret i f.eks. skikke, religiøsitet, og i nogen grad nationalitet. Indlægget antyder, at en politisk kampplads er at finde i brydningsfeltet mellem værdier repræsenteret af ”Kulturalisterne”, og de der er associeret med Oplysningstraditionen. Det er et interessant spændingsfelt. Udfaldet af en sådan kontrovers er måske endda vigtigt for vækstprocessen. I al fald hvis Oplysningstidens intellektuelle innovationer var så afgørende for ”den industrielle revolution” som nogen prominente historikere mener er tilfældet (Mokyr, 2005).

Det vil føre for vidt at omtale alle de spændende indlæg som bogen rummer. Men som det turde være klart rummer de 179 sider lidt for enhver smag. Der er alt fra interessante økonomiske analyser og oversigter, til noget der mest minder om små novelle. Temaerne i indlæggene er lige så varierede; fra forskningspolitik og vækstregnskaber til mere filosofiske overvejelser der sætter mennesket i centrum for vækstprocessen. Det gør bogen usædvanlig, og særdeles fornøjelig at læse.

Literatur

Ferstman, C., K. Murphy og Y. Weiss, 1996. Social Status, Education and Growth. *Journal of Political Economy*, 104, p. 108-32.

Mokyr, J., 2005. The intellectual origins of modern economic growth. *Journal of Economic History*, 65, p. 285-351.